

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2010 m. spalio 8 d.

Eina nuo 1988 m.
spalio 28 d.

Nr. 37 (915)

Algimanto apygardos Biržų krašto partizanu takais

Rugsėjo 24 dieną įvyko jau 20-asis renginys Partizanų takais. Pirmą kartą ji organizavo LPKTS Biržų filialas. Kaip sakė vienas renginio organizatorius, LPKTS Panevėžio apskrities koordinatorius Algirdas Blažys, „nėra tokios vietos visoje Lietuvoje, kur nebūtų žengusi laisvės gynėjų – partizanų koja, nėra tokį kelių nei taką, kuriais jie nevaikščiojo po žemę, kurią labai mylėjo ir už kurią galvas padėjo.“

Biržų krašto rezistenciniams judėjimui būdinga tai, kad į konkretias struktūras krašto partizanai pradėjo jungtis jau silpstant pasipriesinimo kovoms visoje Lietuvoje ir į Sierakausko tėvynią, kuri apjungė penkis būrius, vienos partizanai susibūrė tik 1951 metais. Netrukus šis pavadinimas pakeistas į Pilėnų tėvynijos.

kartu su susirinkusiaisiais sudainavo puikiai žinomą dainą, pagal Justino Marcinkevičiaus žodžius, „Laisvė“.

Vėliau didžiulė automobilių ir autobusų kolona, lydima policijos ekipą, patraukė į Suosto kaimą, kur trijų bro-

lėj“. Pėstininkų bataliono kariai žuvusiuju atminimą pagerbė trimis salvėmis.

Keliautojai per Nemunėlio Radviliškio miestelį patraukė į Biržų girią, kur prie 2000 metais pastatytu paminklo buvo tylos minute ir

Kauno moksleiviai Papilyje

Žygio dalyviai Astravo dvare

Autorės nuotraukos

Paminklas 24 partizanams Biržų giroje

lių Jono, Broniaus ir Juozo Krivickų tėvų žemėje stovi kryžius 15 žuvusių šio krašto partizanų atminti. Jaunieji šauliai skaitė žymiausio rezistentijos poeto Broniaus Krivicko eiles. Biržų buvusių tremtiniių choras „Tremties aidai“ atliko visus sujaudinusių dainų „Vienlangėj gryte-

salvėmis pagerbtį 1945 metais aršiame mūšyje su sovietine kariuomene žuvę 24 partizanai. Šio, kaip ir pirmojo aplankytu bei dar keleto Biržų krašto partizanų pagerbimo paminklų, autorius – buvęs politinis kalintas Algimantas Urbštas.

(keliamas į 5 psl.)

Minime pagyvenusiu žmonių dieną

Gerbiami senjorai,

Ne veltui Jūsų diena yra rudenį, derliaus metu. Jūsų išmintis ir patirtis – tai vaisiai, kuriais dalinatės su jaunesnėmis kartomis, skatindami jas brandžiau, toliaregiškiau mąstyti. Jūs kartu dalijatės ir sunkmečio naštą su vaikais, esate pavyzdys mums visiems. Dėkoju už kantrybę ir stiprybę, kurią parodėte šiuo sudėtingu metu.

Iš vienos pusės, šiuolaikinis vyresnio amžiaus žmogus siekia neiškristi iš visuomeninio gyvenimo, būti bendruomenės dalimi ir aktyviai domėtis pasauly, iš kitos – jis priklauso žino malonaus laisvalaikio vertę, ryšių su senais draugais palaikymo svarbą. Lai aplinkybės visada bus palankios Jūsų pasirinktais veiklai.

Linkiu Jums aplinkinių pagarbos ir atidos, geros sveikatos, energijos, gyvenimo meilės, taip pat ryžto realizuoti save naujose srityse: savanorystėje, mene, mokantis naujų informacinių technologijų.

Nuoširdžiai –

**socialinės apsaugos ir darbo ministras
Donatas JANKAUSKAS**

Paminėtos F. Žindžiaus-Tigro žūties metinės

Man atrodo, kad mes visi esame iš čia, iš tų pačių pamiskių, iš tų pačių gimtų palaukių. Todėl kviečiu, sugržkime į pokario metus, į mūsų neramiajā jaunystę, sugržkime į praetit, nors ji nuo mūsų už daugelio metų, toli. Pavaikščiokime Tauro apygardos Žalgirio rinktinės takais.

Ardzijauskų kaimą prie pastatytu paminklo, kur prieš 60 metų, klasingai išduotas, žuvo Žalgirio rinktinės vadą.

O buvo taip: penki Žalgirio rinktinės partizanai turėjo užduotį, apsilankytį Kazlų Rūdos rajono Jankų valsčiaus Ardzijauskų kaimo pasūkininką, o kartu ir pas pati-

Prie Tauro apygardos Žalgirio rinktinės vado Felikso Žindžiaus-Tigro paminklo

Rugsėjo 25 dieną minėjome šviesios atminties Tauro apygardos Žalgirio rinktinės vado Felikso Žindžiaus-Tigro 60-ąsias žūties metines.

Pradėjome šv. Mišiomis Višakio Rūdos parapijos bažnyčioje. Po šv. Mišių sugiedojus Tautišką giesmę, didelė automobilių kolona pasuko į

kimus partizanų ryšininkus Laurinaičius. Buvo 1950 metų rugsėjo 26 diena, šeštadienis, pats bulvių kasimo įkarštis. Apie 19 val. jie atėjo į Ardzijauskų kaimo palaukę iš pietų pusės ir pamatė, kad pas Laurinaičių kaimynus Bacevičius kasamos bulvės. (keliamas į 4 psl.)

Henrikas KLIMAŠAUSKAS

Pamąstymai „neklystantiesiems“ ir „nuskriaustiesiems“

Pabaiga.**Pradžia Nr. 35 (913)**

Deja, šis neapgalvotas (ar tyčinis?) pensijų padidinimas atsirogo ir naujai Vyriausybei – „Sodros“ deficitas 2009 metais išaugo iki 2,5 milijardo litų. Tie pinigai, „kompetentingųjų“ supratimu ir turėjo paskatinti vartojimą, tačiau išėjo šnipštasis. Tai parodė, jog visi opozicininkų svaičiojimai apie vartojimo skatinimą per algų bei pensijų didinimą – tuščios kalbos, nes vartojimą lemia ne vien pinigai, bet ir vartotojų poreikiai.

Kas gi iš tikrujų atsitiko su tomis „krauju ir prakaitu“, kaip teigia ponia Grasilda Makaravičienė, uždirbtomis pensijomis, tapusiomis gavėjų „nuosavybę“? Palyginimui teikiu vieną iš pensijų, artimą vidutinei (apvalinant centus iki lito) per 10 metų laikotarpį:

2000 metų sausio 1 dieną – 307 litai,

2003 metų sausio 1 dieną – 316 litų,

2004 metų sausio 1 dieną – 324 litai,

2005 metų sausio 1 dieną – 360 litų,

2006 metų sausio 1 dieną – 406 litai,

2007 metų vasario 1 dieną – 524 litai, liepos 1 dieną – 604 litai,

2008 metų sausio 1 dieną – 712 litų.

O nuo 2008 metų rugpjūčio 1 dienos, likus porai mėnesių iki Seimo rinkimų, „rūpestingos“ ir „dosnios“ valdžios dėka, iššluojant „Sodros“ biudžetą (po mūsų – nors ir tvanas!), padidinta iki 787 litų.

Tai kuri iš šių sumų yra tikroji „krauju ir prakaitu“ uždirbtą „nuosavybę“, o kuri „kompetentingos“ Vyriausybės spendimais atimta iš daudirbančiųjų ir pridėta pensininkams? Gal konkretiai pasakytu arši pagyvenusių žmonių gynėja ponia Grasilda ar paaiškintų Konstitucinius Teismas? Juk jeigu paskirta pensija – nuosavybė, tai ji savaime negali augti, nepridedant savų lėšų.

Bėda ta, kad 2008 metų gruodį sudaryta nauja koalicinė Vyriausybė padarė kliaudą, kad iškart nedrižo liesti šitos „nuosavybės“, neatsaukę paskutinio pensijų padidinimo, kaip priešrinkiminio triuko, ir visus 2009-uosius mokoje tas išpūtas sumas skolintais pinigais, kol įklampino „Sodrą“ į dar didesnes miliardines skolas. Tikai po metų Vyriausybė įvertino tikrą finansinę „Sodros“ ateitį ir ryžosi nuo 2010 metų sausio

šiek tiek sumažinti didesnes nei 650 litų pensijas. Čia minėtoji sumažėjo 25 litais: dabar moka 762,77 lito, tačiau tai – 51 lito daugiau nei mokojo „gerojį“ Vyriausybė iki 2008 metų rugpjūčio. Tiesa, didesnes pensijas sumažino daugiau, bet mažesnes – dar mažiau.

Argi čia tragedija, žemės drebėjimas, ugnikalnio išsi-veržimas, cunamio banga ar Černobylio katastrofa? Pasirodo, taip! Tų „kompetentingųjų“ demagogų, įvairių šalies „gelbėtojų“ bei suinteresuotų šios valdžios nuvertimu grupių kurstomi pensininkai, per 17 mėnesių spėjė „iisisavinti“ padidintas pensijas, pajauti papildomų pinigų skonį, jokiu būdu nenori prarasti keliolikos ar keliausdešimties litų, nors telefoniniams sukčiams lengva ranka atiduoda ne tik po kelis, bet netgi dešimtis tūkstančių litų, kad tik „išgelbėtų“ nuo bausmės neva padariusj avariją suny, dukteri, vaikaitį ar kitą artimą žmogų. Bet juk tai kyšio davimas pareigūnui, nors ir apsimetėliui, už tai turėtų būti baudžiamas ne tik sukčius, bet ir „kyšio“ davėjas.

Deja, apie tai nekalba „nuskriaustieji“ pensininkai. Krikščionių partijos sukviečia į susirinkimą juos vienjančių organizacijų atstovai rėžė ugninas kalbas, kaltindami dabartinę Vyriausybę, kad ji „nemoka valdyti valstybės“, kad „valdžia suniekino jų orumą ir teises“, jie „priversti prašyti išmaldos, lankytis nemokamose valgyklose, rinkti butelius, raustis šiukslėse, rinkti rūgštynes, kad galėtų sriubos išsivirti“. Ir galutinė išvada – tai pensininkų „genocidas“! Ši žodži ne kartą girdėjau iš ponios Grasildos Makaravičienės, ji kartojo ir jos bendražygė Vlada Malickienė, Pagyvenusių žmonių asociacijos narė.

Po tokų demagogiskų pareiškimų belieka stebėtis, kaip joms, Lietuvos piliečiams, neparalyžiavo liežuvių, tariant tokį žodį apie savo šalies Vyriausybę, ne Stalino ar Hitlerio pasiuntinių suformuotą, bet Lietuvos piliečių išrinktą laisvų demokratinių rinkimų keliu. Be to, toks pareiškimas – tai įžeidimas tų žmonių, kurie išgyveno tikrąjį sovietų ar nacių vykdytą genocidą. Jeigu iš tikrujų ši Vyriausybė (buvusioji joms buvo gera, nors iki pat 2008-ųjų mokojo žymiai mažesnes pensijas, bet „raustis šiukslėse“ kažkodėl neprireikė...) vykdo „genocidą“ prieš pensininkus, tegu jos suskaičiuoja,

kiek tų „pasmerktujų“ buvo sušaudyta, kiek nunuodyta duju kamerose, kiek numarinta badu konklageriuose ar ištremta mirčiai į Tolimają Šiaurę, ir perduoda duomenis Hagos Tribunolui – premjeras A. Kubilius iškart sės į kaltinamųjų suolą šalia Karadžičiaus, teisiamo už musulmonų žudynių organizavimą Bosnijoje.

Kokia publika vykdo šią absurdą antivalstybinę kampaniją (pensininkai, kuriems rūpi valstybės gelbėjimo nuo finansinio bankroto priemonės, šioje savanaudžių šalies griovėjų kampanijoje nedalyvauja), rodo ne tik jų agresyvūs pareiškimai, bet ir veiksmai. Televizija rodė, kaip per jų suorganizuotą mitingą prie Sporto rūmų Vilniuje, aktyvistai, lyg išalkusių vilkų ruja, puolė pagyvenusią moterį, iškėlusią plakatą su užrašu: „Remiame A. Kubilius taupymo politiką“. Plakatą iškart sudraskė, moterį apkumščiavo – aiškūs buvusių stribų metodai! Laisvė ir demokratija – tiktais jiem, viada teisės – tiktais jie, gyvenimo gerovė – tiktais jiem, tačiau kitų sąskaitai!..

Galima tik pasidžiaugti, kad tarp staugiančiųjų ir lojančiųjų įvairiai balsais prieš Vyriausybę ir ypač prieš premjerą („kubilizmas“, „rai-telis be galvos“, „premjeras A. Kubilius – krizės garantas“ ir t.t.), yra ir blaiviai bei objektyviai vertinančiųjų darbą. Štai žurnalistė Ramunė Sotvariene „Lietuvos rytė“ (2009-12-14), priešingai R. Valatkos kliedesiams, rašo:

„Lietuva išsaugojo stabilių litų, galimybę vykdyti savarankišką finansinę politiką, o ši politika lémė galimybę iki šiol laiku mokėti darbo užmokesčių, pensijas, pašalpas. (...)

Priešingai nei daugelis ekspertų ir neekspertų, neketinu teigti, kad dėl to (valstybės skola 2010 metais gali siekti 40 procentų BVP), kaip ir dėl visko šalyje, kaltas A. Kubilius. Per daug lengva. (...) Norintys tikėti, esą tai yra klaidingas politikos rezultatas, galėtų išsiaiškinti, kokiai būtų trypčiojant vietoje.

To paties Tarptautinio valiutos fondo vertinimu, Vyriausybės ir Seimo veiksmai sumažino finansinę skylymaždaug 10 procentų tikėtinio šių metų BVP. Kitaip sakant, veikiant pagal opozicijos populiarinamą modelį „būtų buvę geriau nieko nedaryti“, skolos augimas būtų buvę kone du kartus didesnis. Rinkos tokiais atvejais neskolina. Kai jos neskolina,

lieka du keliai: pavadis su priviljomis vykdyti instrukcijomis arba bankrotas, Latvijos arba Islandijos variantai. (Skola galėjo būti mažesnė.)

Prisiminkime opozicijos, dalies pozicijos istoriją, masinius mitingus kiekvieną kartą, kai tik buvo bandoma karpoti išlaidas. Radikalūs sprendimai prieš metus reiškė neišvengiamą maištą ir chaosą. (...)

Kai nersime į dugną, nugaletojo nebus. Todėl premjerui metinių proga padovanotą virvę norom nenorom tekė pasidalyti solidariai.

Labai teisingai paraše žurnaliste, drąsiai išreiškus savo asmeninį Vyriausybės veiklos įvertinimą.

Taigi belieka padėkoti A. Kubiliui, kad jis prisiėmė tokią sunkią naštą tuo metu, kai šalis émė grimzti į dugną, iš visų pakampių ujamas, įžedinėjamas ir žeminamas nepalūžo, nespjovė į viską (pasikarkit!) ir nepaliko savo pareigų (G. Vagnoriaus pavyzdžiu!). Iš tikrujų būtų daug saugiau, paprasčiau ir ramiau snausti Seime ar krapšyti nosį ir aršiai kritikuoti dirbančią Vyriausybę – dėl to ir reitingai augtų, ir rūpesčių mažiau, ir jokios atsakomybės... Tačiau jam, matyt, dabartinė sunki finansinė Lietuvos padėtis bei rūpesčiai dėl šalies ateities – svarbiau už asmeninę ramybę ir patiriamą samdytų lojikų koneveikimą. Tikėkimi, jog „karavanas“ nueis iki tikslo, kad ir kaip ločiai kitų sąskaitai!..

Tik įsivaizduokim „kompetentingais“ Lietuvos „gelbėtojais“ prisistatančius, valdžios trokštančius A. Butkevičių, J. Oleką (slidinėdamas Alpese „skatin“ vartojimą bei kaimo turizmą Lietuvosje!), V. Mazuronį, V. Uspaskichą ar jo „ginklanej“ V. Gapši, ekspremjera G. Vagnorių (tikriausiai vis dar svajojanti apie Šri Lankos paplūdimius!) bei jo bendraminčius L. Karalių (vietoj posėdžių Seime besimégausiai Tailando kurortuose!) su A. Sacharuku valdžios Olimpe – kur jie nuvestų Lietuvą? Sprendžiant iš jų postringavimų bei viliojančių „programų“, grėstų ne tik Graikijos likimas, kur riaušėmis, streikais bei gaisrais sprendžiamos praskolintos valstybės problemas (valstybės skola siekia 300 milijardų eurų – net 125 procentus BVP), bet ir patys „gelbėtojai“ greičiausiai atsidurtų „ant laužo“.

O juk dar šių metų žiemą jie buvo patikėję, kad valdžia jau pereina į jų rankas, tik nesugebėjo papirkti dar kelių Seimo perbėgelių. Laimei, premjerui A. Kubiliui metinių proga padovanota virvė iki šiol nepanaudota pagal paskirtį, taigi štie šalies „gelbėtojai“ galės ją „iisisavinti“...

LR Prezidentės vyriausio patarėjo, Ekonominės ir socialinės politikos grupės vadovo Nerijaus UDRĖNO atsakymas į atvirą laišką šalies vadovei

Dėkojame Jums už Jūsų sąjungos 2010 m. rugsėjo 23 d. atvirą laišką LR Prezidentei Dėl Lietuvos miškų valstybinio statuso išsaugojimo.

Norime pažymeti, kad LR Prezidentė yra ne kartą pabrėžusi, kad valstybiniai miškai yra reikšmingi visuomenei ištekliai, kurie turi būti išlaikyti valstybės rankose. Generalinė miškų urėdija, kuriai pagal galiojančius teisės aktus pavesta organizuoti ir koordinuoti valstybinių miškų, priskirtų miškų urėdijoms, atkūrimą, priežiūrą ir miško išteklių naudojimą, privalo užtikrinti racionalų ir efektyvų jų valdymą. Kaip Generalinė miškų urėdija atlieka šią funkciją, pagal kompetenciją turi įvertinti, prižiūrėti ir atsiskaityti Aplinkos ministerijai.

Dėkojame Jums, kad išskote savo nuomonę aktualiaus klausimais ir kreipiatés Lietuvos Respublikos Prezidentę.

Ereliai ir šliuželiai

Lietuvos valstybė tapo žinoma visame pasaulyje 1253 metais karūnavus Mindaugą karaliumi. Valdė Lietuvos valstybė dešimt metų, karalius Mindaugas buvo nužydėtas tautos išdavikų – šliuželių... ne okupantu! Yra pasakytą: „Viešpatie, apsaugok mane nuo savų, nuo svetimų pats apsiginsiu“. Garbinga Lietuvos valstybės istorija ir... niekšinga. Šiandien didžiuojuosi, kad esu lietuvis. Stiprybės semiuosi iš didingos Lietuvos istorijos, iš Lietuvos valstybės didžiaviryų. Jie – tautos legendos! Bet išdavystė ir melas – šliuželių darbuose dėl naudos. Lietuviai Žalgirio mūsyje 1410 metų liepos 15 dieną sutriuškinė kryžiuočius. Oršos mūsyje 1514 metų rugsėjo 8 dieną – rusenus, 1945–1955-jeji – legendiniai Lietuvos valstybės kovų prieš sovietų okupantus metai. Kovoja narsiaus, žūsta geriausiai. Taip, daug žuvo erelių – partizanų, dar daugiau krito prieš 1941–1991 metų – okupacijos ir genocido metai. Lietuva neteko daugiau kaip milijono gyventojų, bet Lietuvos valstybė išliko dėka žmonių – lietuvių, erelių, didvyrių...

Šiandien Lietuva skendi mele. Piki tautos parazitai – šliuželiai vagia, šmeižia, meluoja. Ir dabar dalis jų tebetarauja buvusiems okupantams.

Povilas KULVINSKAS

Respublika be pirmojo prezidento?

Imperijai nuo pat jos susikūrimo vadovauja imperatorius, karalystei – karalius, o demokratinei respublikai – prezidentas. Tokia yra tradicija ir vargu ar galėtų būti kitaip.

Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos Pamatiniai dėsniai priimti Lietuvos Valstybės Tarybos 1919 metų balandžio 4 dieną bendrojoje dalyje byloja: „Vyriausius Valstybės Valdžios organus sudaro: a) Valstybės Prezidentas, b) Valstybės Taryba ir c) Ministerių kabinetas.“ „Laikinosios Vyriausybės Žinios“ Nr. 407.

Pirmai Lietuvos Respublika

Lietuvos valstybės istorijoje yra šviesių, didingų rairos tarpsnių, bet netrūksta ir tamšių periodų. Lenkijos ir Lietuvos bajorija negebėjo balansuoti savo laisvių gynimo su valstybės saugumo interesais. Bajorijos laisvės buvo pirma visa ko. Kai bajorams jau nerūpėjo pareiga ginti savo valstybę, nusilpusi Abiejų Tautų Respublika nustojo egzistavusi 1795 metais, kada Rusija, Austrija ir Prūsija Peterburge pasirašė konvenciją dėl ATR trečiojo, jau paskutiniojo padalijimo. Lietuva atiteko Rusijai.

Po 123 metus trukusios okupacijos, Lietuvos valstyingumas buvo atkurtas 1918 metais. Laikinosios Konstitucijos Pamatiniai dėsniai, priimti Lietuvos Valstybės Tarybos 1919 metų balandžio 4 dieną, bylojo, kad „iki Steigiamasis Seimas bus susirinkęs ir nusprendęs Valstybės valdymo formą ir Konstituciją, Valstybės Prezidentas yra renkamas Valstybės Tarybos“ ir ne kitaip. Taigi Respublika nuo pat savo atsiradimo turėjo pirmajį vadovą – Prezidentą Antaną Smetoną.

Antrosios Lietuvos Respublikos Prezidentas

Pseudosocialistiniai Maskvos ir Berlyno režimai 1939 metų slaptu susitarimu pasidalijo Rytų Europą. Lenkija buvo nukariauta ir perskirta pusiau: viena pusė naciams, kita – sovietams. Lietuvą okupavo sovietai. Okupacijos truko pusę amžiaus, tačiau jos neužgesino, o atvirkščiai – sustiprino Tautos troškimą išsilaisvinti ir pašalinti teisinius agresijos padarinus. Sajūdžio cunamio bangą nušlavė Kremliaus statyinių valdžią. Atsikūrusios Lietuvos Respublikos vadovu 1990 metų kovo 11 dieną tapo tuometinės Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo pirmmininkas Vytautas Landsbergis. Demokratijos

pasaulio valstybių politikai jau nuo tada V. Landsbergi titulavo Prezidentu, suvokdami, jog nusiužengtų etikai, vartodami okupacijos meto terminus.

Nepriklausomybės atkūrimas nebuvo vaidybinis aktas. Taigi atsikūrusios Valstybės vienos institucijos įsivardijoj Respublikos institucijų vardais, pavyzdžiu, Aukščiausioji Taryba tapo LR Seimu. Tačiau ilgai tyrojo pakibės klausimas – kodėl neatkuriamą Valstybės Vadovo – Prezidento pareigybę. Tikriausiai buvo laukta, kol bus 1992 metais priimta LR Konstitucija, kurios 77 straipsnis byloja, kad „Respublikos Prezidentas yra Valstybės vadovas“.

Svarbiausi Atsikūrimo darbai

V. Landsbergis 1990–1991 metais ėjo Lietuvos Respublikos Konstitucijos metmenų rengimo komisijos pirminko pareigas. Jam vadovaujant Konstitucijos projektas galutinai parengtas. 1992 metų spalio 25 dieną referendumu buvo priimta Lietuvos Konstitucija. Be to, 1990–1991 metais V. Landsbergis buvo Valstybinės derybų su SSRS delegacijos pirminkas. Jam vadovaujant buvo atsišpirta SSRS ekonominei blokadai bei ginkluotam smurtui ir pasiekta atkurtos Lietuvos Nepriklausomybės tarptautinis pripažinimas. Tai pačiais metais pasiekta susitarimas su Rusija dėl kariuomenės atitraukimo iš Lietuvos.

Seimas atitaisė politinę ir teisinę spragą, suteikdamas po mirties generolui J. Žemaičiui, ējusiam okupacijos metais ginkluotu pasipriešinimo ir Valstybės Vadovo pareigas, Lietuvos Respublikos Prezidento statusą. Parvergta tauta dėsningai siekia atgauti laisvę.

Kelia nuostabą, o drauge ir susirūpinimą, kodėl prof. V. Landsbergis, pirmasis Atsikūrusios Lietuvos Respublikos Vadovas, iki šiol nėra nominautas kaip Lietuvos Respublikos Prezidentas, o dar vis įvardijamas kaip AT pirminkas. Tokia praktika kelia dar vieną teisinį klausimą – nejaugi tuo norima parodyti, kad 1990 metų kovo 11 dieną Lietuvos Respublikos atkūrimo paskelbimas buvo ne visai tikras ar nepilnavertis, jeipaliekama galioti sovietmečio frazeologija? Tai anaipolt neasmusybės problema, o Nepriklausomos Valstybės prestižo klausimas. Neturėt būti metamas šešėlis Kovo 11-osios Respublikai, tarytum ji netikra ar nepilnavertė, jei Jos pirmajį Vadovą nedrįstama įvardyti Prezidento titulu.

Edmundas SIMANAITIS

Ekskursija po Dainavos partizanų apygardą

Rugsėjo 11 dieną partizanų takais po buvusią Dainavos partizanų apygardą keliao respublikinio mokinį konkursu „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ laureatai, dalyviai bei Vilniaus miesto ir rajono mokyklų moksleiviai. Ekskursijoje dalyvavo moksleiviai iš Riešės gimnazijos, Vilniaus licėjaus, Vilniaus S. Daukanto draugijos, Vilniaus Fabijoniškių vidurinės mokyklos, Vilniaus M. Mažvydo vidurinės mokyklos, Vilniaus rajono Pagirių gimnazijos, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centro, Vilniaus šv. Kristofero vidurinės mokyklos, Vilniaus r. Rukainių vidurinės mokyklos, Elektrėnų „Versmės“ gimnazijos, Vilniaus Salininkų vidurinės mokyklos, Vilniaus Antakalnio vidurinės mokyklos. Ekskursiją organizavo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Memorialinio departamento Atminimo programų skyrius. Autobusą ekskursijai skyrė Lietuvos kariuomenė.

Ekskursijos dalyviai lydėjo LGGRTC darbuotojos Kristina Baltrušaitė ir Regina Stasiškytė. Senojoje Varėnoje prie Laisvės paminklo moksleivius pasitiko buvę Norilsko sukiliimo dalyvis, politinė kalnynas Vytautas Kazulionis. Jis moksleiviams papasakojo apie šio paminklo pastatymo istoriją: XIX šaulių rinktinės vadas kapitanas Petruškevičius 1927 metų pabaigoje atvažiavo į Varėnā ir sušaukęs jaunimą išteigė šaulių būrį. Švenčiant Lietuvos nepriklausomybės pirmajį dešimtmétį buvo pa-

siūlyta tuščioje Varėnos miestelio aikštėje pastatyti paminklą šiai progai atminti. Rezoliucija buvo priimta, pradėtas lėšų telkimas. Paminklui statyti buvo sudarytas komitetas, į kurį be šaulių, išėjo ir visuomenės atstovai: kunigas Merkeliis ir vaistininkas Juozas Dapkus. Vietiniai šauliai informavo paminklo statymo komitetą, kad sanatorijos rajone yra trys granitoluitai. Juos šauliai nufotografavo ir išmatavo. Visą šią medžiagą pasiuntė į Šaulių sąjungos centrą Kaune, prašydami atsiųsti paminklo projektą. Po savaitės buvo gauti paminklo bréziniai. Netrukus paminklas pašventintas.

Moksleiviai aplankė paminklinį akmenį prie čia buvusio Čiurlionio namo, paminklą savanoriams Senosios Varėnos kapinėse, paminklą Varėnos bataliono partizanams, kuriame iškalti 148 partizanų vardai. Partizanų amžius – nuo aštuoniolikos iki trisdešimties metų, savo gyvastį atidavusiu Tėvynės laisvei ir nepriklausomybei.

Iš Senosios Varėnos moksleiviai vyko į garsiajają Perloją, kur 1918 metais, Lietuvali atgavus nepriklausomybę, susibūrė vyru komitetas miestelio apsaugai. Komitetui suteikti platūs įgaliojimai tvarkytį visus Perlojos ir jos parapijos apsaugos, teisėtvarkos ir bendruosis buities reikalus, jis iš karto īgijo savarankiškos savivaldybės galią. Apie partizanų kovas Perlojoje moksleiviams pasakojo buvęs partizanas Jonas Ciūnys. Kartu su juo ekskursijos dalyviai aplankė paminklus:

Vyauto Didžiojo mirties penkišimtosioms metinėms paminėti, pastatytą Perlojoje 1930 metais, 48 Perlojos partizanams ir 1949 metų sausio 24 dieną žuvusiems Adolfo Baublio-Merkio grupės partizanams.

Pakeliui keliautojai sustojė prie paminklo Vincui Ivanauskui-Gegučiui. Adolfas Ramanauskas savo prisiminimų knygoje „Daugel krito sūnū...“ rašė: „Neperdedant reikia pasakyti, kad Gegutis, pavarde Vincas Ivanauskas, buvo iš tauriųjų partizanų. Jis buvo uolus, sáziningas ir drausmingas. Kaip būrio vadadas buvo gerbiamas ne tik kovotojų, bet ir gyventojų, kurie jį labai plačiai pažinojo. Gegutis buvo pasižentės lietuvis, myliš tiesą ir pagal galią rūpinėsis, kad ir kiti jos laikytus.“ Gegutis partizanų vadovybės buvo apdovanotas Narsumo ir Uolumo juostelėmis.

Vėliau moksleiviai aplankė Kasciūnų kaimę Juozo Jakavonio sodyboje esantį bunkerį, kur buvo partizanų vadavietė. Ekskursija baigėsi Viršrodukio kaime prie neseniai atstatyto paminklo Milžino būrio partizanams. Apie jį papasakojo Druskininkų LPKTS filialo pirmininkas G. Kazlauskas. Mokiniams padovanotos knygos „Pakario žmonių likimus apmastoome šiandien“. Vytautui Kazulioniui ir Jonui Ciūnui ekskursijos vadovė padanovajo LGGRT centre išleistą knygą „Laisvės ir kančių istorija“, kurią paraše mokiniai, dalyvavę šios knygos rašinių konkurse.

Eduardas JŪRAS

Nepriklausomybės kovas įamžinant...

Dar prieš metus kartu su Seinų lietuviais sumanė įamžinti lietuvių laisvės kovas šiame krašte ir tokiu būdu pagerbtii čia žuvusių savanorių atminimą.

Nusprendėme, kad geriausiai tam tiks akmuo – tvirtas ir paprasitas... Toki radome šalia Seinų, laukuose. Atvežti ir pastatytį šį atminimo ženklą į parinktą vietą, šalia lietuviškos „Žiburio“ mokyklos, be vietinių lietuvių geranoriškos pagalbos nebūtume ištengę.

Paminklas Seinų krašto žuvusiems savanoriams

Is Beržininko kapinių įmiesto akmens pamatą simboliskai „atgulė“ lietuvių savanoriams skirtas senasis paminklas, kuris buvo ne kartą vandaliu nuverstas ir daubytas. Dirbdami rankon, atminimo akmenį pastatėme kaip tik laiku – tuomet, kai lygiai prieš 90 metų čia griaudėjo laisvės kovos.

Ši paprastą, pilkasermę Jotvos laukų akmenį skyrėme atminti visiems šio krašto vyrams, nebegržusiems iš kovos. Žuvusiems už vienintelę Tėvynę.

Lietuvių sąjunga „Tauta ir Tėvynė“

Paminėtos F. Žindžiaus-Tigro žūties metinės

(atkelta iš 1 psl.)

Trumpai pasitarė, nuspindė, kad per tą lauką eis tik du kovotojai, o kiti trys pasiliks miško pakraštyje. Pasišlikti Žalgirio rinktinės partizanai: Petras Jurkšaitis-Beržas, jo kraštetis – lekėtiškis Pranas Bastys-Dūmas ir Tigro pusbrolis Petras Vengraitis-Žilvitis, o Feliksas Žindžius-Tigras pakvetė eiti tik apygardos vado adjutantą Praną Naujoką-Kietį. Jiems nuėjus į Laurinaičių sodybą, rado atėjusius du kaimynus, kurie kalbėjos su Adele Laurinaitiene-Mamyte. Kaimynai išėjo. Seimininkė ir rinktinės vadas Tigras nuėjo į kambarį, o partizanas Kietis liko kime. Išėjės už vartų, už šalia trobesių esančio kalnelio, apsižvalgyti, pastebėjo judant jaunu medelių šakas pušynėlio pakraštyje. Tuomet sargyboje buvęs partizanas Kietis nuskubėjo į kambarį pas Tigrą ir pasakė, kad kažkas slepiasi pušynėlyje. Partizanams išėjus iš kiemo, iš pušynėlio puolė sovietai. Paleido šunį, šuo puolė Tigrą, tačiau Tigras šautuvo buože smogė šuniui ir pašokės kelis šuolius palei-

do į priešus ugnį iš pusauto-mačio. Partizanai atsišaudydami traukėsi lygiu lauku, miško kryptimi. Sovietai vijosi iš paskos apšaudydami įvairiais ginklais ir kulkosvaidžiu. Nepasiekus miško priedangos, Tigras buvo sunkiai sužeistas. Prieš garbingai pasitraukdamas iš gyvenimo dar spėjo suplešyti pinigus ir priesavę turėtus dokumentus. Pasaloje dalyvavo aštuoni Jankų valsčiaus garnizono kareiviai, vadovaujami leitenanto Šmakovo.

Prieš minėjimo pradžią, po 60-ties metų buvo inscenizuotas partizanų ir garnizono kareivių susišaudymas. Žuvus partizanų vadui Tigrui, sovietai greitai nuavė aulinius batus ir atvažiavę su arkliu, Tigrą nuvežė „nežinoma“ kryptimi. Kovos inscenizaciją paruošė Karo istorijos teatralizuotų renginių klubas „Grenadierius“ ir organizacija Jaunieji Lietuvos patriotai.

Minėjime dalyvavo garbūs svečiai iš Kauno, Marijampolės, Kazlų Rūdos, Jonavos ir kitų miestų, o taip pat Jankų, Lekėčių likę gyvi partizanai,

ryšininkai ir kiti to krašto žmonės gerai pažinoję Felikšą Žindžių-Tigrą.

Minėjime dalyvavo Lietuvos laisvės kovos sajūdžio štabo viršininkas dim. mjr. Vytautas Balsys, Tauro apygardos vadas marijampolietis Vytautas Raibikis, Marijampolės partizanų muziejaus darbuotojas Algimantas Lelešius, Tigro brolis Kęstutis Žindžius, Jankų seniūnas Juozas Olekas, buvęs krašto apsaugos viceministras Edmundas Simanaitis, Tigro giminaitis Zapyškio 9-os šaulių kuopos būrio vadas Algimantas Vengraitis, tos pačios kuopos šaulys Zenonas Rakauskas. Buvę Žalgirio rinktinės ryšininkės: Ilona Stankevičiūtė-Puskunigienė, Marytė Naujokienė, Aldona Zarankaitė-Gumauskienė, partizanų rėmėjos Stasė Muraškaitė-Vasaitienė, Judita Balnūtė-Kubiliénė ir kt. Renginiui vadovavo šaulys Algimantas Vengraitis.

Renginiui baigiantis vaisinosi kareiviška koše, arba ta ir kitomis vaišemis. Skambėjo dainos.

Rūta ŠNIPIENĖ

Vilkaviškio tremtinį prisiminimai

Mintis išleisti knygą, kuriame būtų surinkti Vilkaviškio rajono buvusių tremtiniių prisiminimai, nedavė ramybės gan seniai. Tam didelės įtakos turėjo ir tokį Vilkaviškio šviesuolių, kaip Kostas Janulaitis, Henrika ir Gediminas Almonaičiai, raginimas neatidėlioti šios minties igvendinimo tolesniams laikui. Labai norėjosi, kad bent dažis tremtinii paliktų ateities kartoms savo išgyvenimus.

Mano, kaip sudarytojos, svarbiausias tikslas buvo kuo greičiau išleisti knygą. Tas, kas susidurė su knygų leidyba, puikiai mane supras: tai yra sunku. Be abejo, pagrindiniai rėmėjai buvo Sibiro tremtiniai. Jie iš savo varganų pensijų skyrė knygos leidybai gana svarią paramą. Turtingieji kažkodėl skuba paremti tuos, kuriuos rodo televizija arba rašo laikraščiai. Dėkoju Dievui, kad viskas jau praeityje, ir knyga liepos paabigoje išvydo pasaulį.

Rugsėjo 18 dieną išvyko knygos „Mes sugrižome...“ pristatymas Vilkaviškio vienuomenėi. Renginys prasidėjo Vilkaviškio katedroje, kur padėkos šv. Mišias už rėmėjus ir buvusių tremtinius aukojo kunigas dr. Rimas Skinkaitis. Jis pasakė turinę pabréžaujančią klausimą.

Renginio dalyviai Drukiuose prie atnaujintos rezistentų memorialinio paminklo

Renginio dalyviai Drukiuose prie atnaujintos rezistentų memorialinio paminklo

knytą ir naujai pastatyta memorialinius paminklus rezistentams. Seimo nariai Agnė Bilotaitė ir Evaldas Jurkevičius džiaugėsi prasmingajaujų šaulių veikla. Agnė Bilotaitė sakė tikinti, jog kilus pavojui Tėvynei, sie jauni žmonės stotų jos ginti. Apie istorinę šios vietas praeitį paskojo muziejaus vadovė Sabina Vinciūnienė, o apie šiandienos aktualias kalbėjo Česlovas Tarvydas, LPKTŠ Klaipėdos rajono filialo pirmininkas. Apie Šaulių sąjungos vertėbes kalbėjo Benas Šimkus, rinktinės garbės šaulys, Klaipėdos miesto savivaldybės narys.

Buvę padėta gėlių, uždegtą žvakuciu. Klaipėdos apskrities šaulių vadas V. Valančauskas pasižymėjusieiams šauliams bei civiliams asmenims įteikė diplomus ir garbės raštus. Renginio metu į Šaulių sąjungos narius buvo priimta nemaža grupė jaunuujų šaulių. Po oficialiosios dalies buvo vaidinamasi kareiviška koše, bendraujama.

Sabina VINCIŪNENĖ

mas Skinkaitis. Krašto muziejaus darbuotojos Elena Rupeikienė ir Aušra Mickevičienė kvietė buvusių tremtinius rašyti prisiminimus (knygoje yra tik 36 autorių autentiški liudijimai). Jos taip pat prašė padovanoti muziejui nuotrauką, relikvijų. Kalbėjo knygos kūrėjai: Elena Stumbrienė, kurios prisiminimui ištraukė skaitė V. Mickevičiūtė, Henrika Almonaitienė. Sveiki- no P. Karužos kuopos šauliai.

Buvo padékota visiems, kurie prisidėjo prie naujos knygos gimimo: „Rotary“ klubui, LPKT sajungai ir, žinoma, buvusiems tremtiniams – rėmėjams. Visiems buvo išteikta po knygą.

Rengėjai ypač dėkingi dr. Rožei Šomkaitė (JAV), kuri, pagerbdama Juozo Katiliaus-Vaitiekuo atminimą, finansiskai parėmė šios knygos leidybą. Juozas Katilius-Vytė Vaitiekūnas – žinomas Lietuvos teisininkas, žurnalistas, aktyvus antisovietinės ir antinacinės rezistencijos dalyvis bei kovojo už Lietuvos laisvę išėjijoje – kiles iš Vilkaviškio krašto, o jo šeima 1941 metais buvo ištremta į Sibirą.

Keletas žodžių apie knygos viršelius. Pirmame viršelyje panaudotas gydytojos Violetos Rastauskaitės-Bulavienės buvusių tremtinės iš Sintautų parapijos, Liudos Juraitytės ir buvusio tremtinio iš Vilkaviškio parapijos Vlado Rastausko dukters, piešinys. Ketvirtajame – Romo Čeplos nuotrauka, kurioje Katedros fone – paminklas tremtiniam.

Dr. Rožė Šomkaitė pageidavo, kad knyga „Mes sugrižome“ pasiekėtų Šakių, Marijampolės ir, žinoma, Vilkaviškio rajono mokyklas. Privalome išpildyti gerbiamos rėmėjos norą! Manyčiau, kad padės Švietimo skyriai.

Mūsų šventę vainikavo Romo Čeplos, gimusio Mažajame Ungute, fotografijų paroda „Žiaurią katorgą ištvertę nešam ateitin istoriją tautos“. Ją parengė Krašto muziejaus darbuotoja Aušra Mickevičienė.

Tenka apgailestauti, kad mūsų renginys nesudomino jaunu žmonių. Jų mačiau nedaug. O labai norėtusi, kad jaunimas dalyvautų gyvosiose istorijos pamokose. Tegul tremtinį patirtis kalba apie Tikėjimą, Meilę ir Viltį.

Dalija Agota KARKIENĖ

P.S. Knygą „Mes sugrižom...“ galima išsigyti Vilkaviškio tremtinų būstiniuje (Gedimino 19). Dirbame šeštadieniais 9–12 val. Teirautis tel. 8 698 55 486, (8 342) 30 031.

2010 m. spalio 8 d.

Tremtinys

Nr. 37 (915)

5

Algimanto apygardos Biržų krašto partizanų takais

(atkelta iš 1 psl.)

Rugsėjo 25 dieną sukako 60 metų nuo Pilėnų tėvūnijos vado Stepono Giedriko-Giriečio mirties. Pilėnų tėvūnija – viena ilgaiusiai išsilaikiusių organizacinių partizanių struktūrų Lietuvoje, o Steponas Giedrikas-Girietis – paskutinis Biržų giroje žuvęs partizanų vadas. Su jo žūtimi baigėsi ir organizuota parti-

prisiekdavo kovoti už Lietuvos laisvę ir, reikalui esant, nepagailėti gyvybės. Vykdamu į Papilio miestelį, gyvosios istorijos pamokos dalyviai tik pro automobilių ir autobusų langus išvydo Skrebiškio dvarrą, kuriame sužeistas slapstėsi vienas iš 1863 metų sukilmimo vadų Zigmantas Sierakauskas.

Paminklas memorialas Papilio miestelyje skirtas pa-

Paminklas žuvusiems partizanams Biržuose, Švyturio gatvėje
zaninė kova Biržų krašte. 1999 metais Steponui Giedriui buvo suteiktas kapitono laipsnis, o po keleto mėnesių Prezidentas Valdas Adamkus jį apdovanojo Vyčio Kryžiaus 4-ojo laipsnio ordinu. Jo kapavietė nežinoma, paminklas pastatytas menamoje žūties vietoje, netoli buvusio partizanų bunkerio. Paminklą pašventino klebonas Virginijus Liuima. Jis pasveikino visus susirinkusiuosius, padėkojo paminklo pastatyti iniciatoriams ir prašė nepamiršti tokį vietą. Taip pat kvietė vyresniuosius „ešelonų brolius ir se-seris“ atlkti pareigą ir atvykti prie paminklų ne vienus, o su savo vaikais ir vaikaičiais, kad istorija būtų gyva. Atminimas pagerbtas tylos minute ir salvėmis. Padėkos žodži susirinkusieiams taré Stepono Giedriko-Giriečio sūnėnas Algimantas Jukna, dovanojės lankstinukus.

Dėl laiko stokos (organizatoriai, rūpindamiesi dalyvių saugumu, rinkosi tolimesnius, tačiau saugesnius, keilius miškais) teko praleisti sustojimą prie kryžiaus Anglių kalmelyje 1863 metų sukilmimo aukoms atminti. Pokario me-taisvietiniai partizanai prie jo

Paminklą Pilėnų tėvūnijos vadui Steponui Giedriui-Giriečiui šventina kunigas Virginijus Liuima

gerbt 43 žuvusiems partizanams. Po apylinkėse vykusiu aršiu mūšiu, žuvusių partizanų kūnai buvo vežami į Papili. Čia, gatvėje, išniekinti kūnai pragulėdavo gana ilgą laiką (žiemą net iki mėnesio), siekiant išsiaiškinti juų gimines ir bendražygius. Šioje vietoje, kur dabar stovi didingas memorialas, buvo miesto šiukšlynas, žuvusių partizanų giminės ir artimieji 1989 metais sutvarkė teritoriją ir pastatė du kryžius, 2001 metais paminklas rekonstruotas. Pagerbimo metu kalbėjo vieno iš čia palaidotų partizanų bro-

lis ir paminklo pastatymo iniciatorius Bronius Skiautė bei šio paminklo autorius Algimantas Urbštas.

Paskutinė kelionės stotelė – Astravo dvaras. Tik 2009 metais netoli dvaro pastatytas ir pašventintas žymuo, kur 1941 metais pasitraukdami okupantai ir vietiniai kolaborantai nužudė birželio mėnesio sukilėlius: Feliksą Kairį, Juozą Rauckį, Jokūbas Drevinską, Antanas Navaką, Leanderį Nemanį. Šie kovo-tojai buvo nukankinti ypač žiauriai. Tai paliudijo ir LGGRT centre saugomos nuotraukos. Žuvusieji pagerbti tylos minute. Sugiedotas Lietuvos himnas.

Žygio dalyviai, išiamžinę bendroje fotografijoje prie Astravo dvaro, buvo pakvies-ti į salę renginiui aptarti. Svečius sutiko Nemunėlio Radviliškio O. Milienės senelių globos namų kapela „Santa-ka“. Renginį apibendrino visos kelionės metu lydėjusi ir su krašto istorija supažindi-nusi Danguolė Žiūkinė. LPKTS Panevėžio apskrities koordinatorius Algirdas Blažys dekojo Biržų filialui už or-ganizavimą. Kelionę apžvelgė Biržų muziejininkas Antanas Seibutis, pakvietęs visus lan-kytis šiame istoriškai įdomia-me krašte.

Sveikinimo žodži, pirmojo žygio parti-za-nų takais, organizuoto Biržų krašte, ir dvide-šimtojo visos Lietuvos mastu, taré LPKTS pirmininkas Povilas Jakučionis. Pasak jo, tokio žygio pagrindiniai tikslai yra du – tai gyvosios istorijos pamoka ir partizanų at-minimo pagerbimas. Pirmininkas siūlė pasi-domėti, ar mokiniamis tokis istorijos mokymo metodas yra priimti-nas, pasidžiaugė, kad nematė partizanų pa-gerbimo vietų, apau-gusių piktžolėmis, ir pakvietė į kitus žygius.

Pedagogė, tremtinį duktę Irena Var-zienė pasidžiaugė di-deliu įvairių amžiaus grupių žygio dalyvių skaičiu-mi, šią dieną pavadinusi „išsi-pildymo diena“, ir dekojo už brangių šio krašto vietų pa-gerbimą. Partizanų ryšininkės vaikaitė Dominyka Baraus-kaitė perskaitė savo kūrybos eilėraštį „Partizanams“, su-žavėjusi visus šventes daly-vius. Skambant kapelos „Santa-ka“ melodijoms visi buvo pakvesti šventinės vakarie-nės. Susirinkusieji chorū dėkojo renginio organizato-riams ir kupini puikių išpu-džių patraukė namo link.

Rasa DUOBALIÉ-BUMBULIENĖ

Sveikiname

100-ojo jubilejaus proga svei-kiname buvusią tremtinę laptevie-tę, vieną pirmųjų Lietuvos politi-nių kalinių ir tremtinių sajungos narę, Lietuvos karališkosios bajorų sajungos garbės narę **Valeriją SEMENAVIČIŪTĘ-DAMAŠIENĘ**.

Linkime sveikatos, geros nuotai-kos, artimųjų meilės.

**LPKTS valdyba,
LPKTS filialas**

Nuoširdžiai sveikiname buvusi politinį kalini ir trem-tinių **Petrą TAMAŠEVIČIŪ** – 95-ojo gimtadienio proga ir buvusią tremtinę **Adelę TAMAŠEVIČIENĘ** – 90-ojo jubilejaus proga.

Linkime stiprios sveikatos, ištvermės ir Dievo palaimos.

LPKTS Palangos filialas

*Nubribo metai laiko brydę,
Pabarstė šerkšną ant plaukų.*

*Tau nemažai dienų prabėgo
Su laime, liūdesiu, džiaugsmu.*

Sveikiname buvusią politinę kalinę vorkutietę **Bronislavą GABRĒNIENĘ** garbingo jubilie-jaus proga.

Linkime sveikatos, energijos, Dievo palaimos.

LPKTS Palangos filialas

Garbingo 85-ojo gimtadienio proga sveikiname Algimanto apygardos partizaną, Norilsko la-gerio sukilimo dalyvį, LPKTS Ku-piškio filialo tarybos narį, pirminin-ko pavaduotoją **Vytautą Antaną MAKUTĘNĄ**.

Širdis, Tėvynės meile apvaini-kuota, tegul niekad pavargti Tau neleis. Lietuvos ąžuolų ąžuole, Die-vo palaimos, sveikatos, daug daug laimingų metų!

LPKTS Kupiškio filialas

80-ojo jubilejaus proga nuošir-džiai sveikiname 1951–1958 me-tų Krasnojarsko kr. Tomsko sr. tremtinę, buvusią LPKTS Kau-no filialo valdybos narę **Ireną MINKAUSKIENĘ**.

Linkime stiprios sveikatos, geros nuotaikos, ilgiausią metų ir svajonių išspildymo.

LPKTS Kauno filialas

*Brangi Alvina,
Nepalaužė mūsų klaikūs metai,
Neprigirdė liūne raudonam...
Esam mes ir būsim, ar nematot?
Kylame pasaulyje laisvam.*

Nors tau teko nueiti sunkų kelią, pažinai Lietuvos miškus ir Vorkutos šaltį, bet tik tu išmokei mus mylēti sa-vо Tėvynę. Garbingo 80-ojo jubile-jaus proga sveikiname savo mamą, mo-čiutę, promočiutę, Laisvės kovų dalyvę **Alviną STUKAITĘ-LIUTIKIENĘ** ir linkime daug stiprybės ir sveikatos.

Tave mylinčios dukters Aušra ir Rita, vaikaitė Arūnė su vyru Artūru ir provaikaičiai Adrija bei Aronas

Dėkojame paaukoju siems paminklo Kovotojų už Lietuvos Laisvę Motinai pastatymui

1. Vytautui Babavičiui – 100 litų,
2. Marijai Brundzaite-Lisinskei – 100 litų,
3. Marytei Racevičienei – 200 litų.

LPKTS pirmininkas Povilas Jakučionis

Naujos knygos

Pokalbiai apie tai, kas atsitiko

Europos Parlamento narys, Lietuvos nepriklausomybės architektas V. Landsbergis, kaip jį teisingai vadina bendraminčiai, išleido naują publicistikos knygą „Kovo vienuoliuktoji“. Prieš dvidešimt ir šiandien. Joje, be didelių pratarmių ir pamokytių, publikuojami dokumentai ir jų juodraščiai, buvusio mūsų valstybės vadovo publikacijos, interviu nuo pat 1988-ųjų iki šių dienų. Tai kruopščiai atlirkas darbas, reikalingas ir net būtinis, siekiant suprasti tuos 1988-uosius, kai gimus Sajūdžiui, buvo eita evoliucijos keliu nuo Lietuvos suvereniteto iki nepriklausomybės. Apie tai autorius įtaigiai kalbėjo knygos pristatyme V. Kudirkos viešojoje bibliotekoje Kaune.

Pirmasis esminis supratimas apie savo vietą politiniame gyvenime Lietuvos Sajūdžiui atėjo su jogimumu: kaip visuomeninis judėjimas gali gauti tautos mandatą ir apie nepriklausomybę kalbėti visų mūsų vardu? Juk jau tada kūrėsi ir kitos visuomeninės organizacijos, tautinės ir gero Lietuvai norinčios, tačiau tokio mandato neturėjė ir jo nesiekė. V. Landsbergis dabar mano, kad po 1988 metų rugpjūčio 23 dienos mitingo Vilniuje, Vingio parke, kuriamo dalyvavo apie ketvirtis milijono žmonių, suprato, kad toks mandatas tarsi ir gautas. Sekė Sajūdžio idėjų sklaida į užsienį, perduodant žinią, kad netolima okupuotos Lietuvos ateitis – laisva valstybė. Žinoma, sovietinei valdziai ne tik Vilniuje, bet ir Maskvoje, iš pradžių atrodė utopija, jų propaganda net per savo atstovus Sajūdyje (dabar gaunantiems mūsų valstybės rentas, jų vardais norima pervaidenti miestus) nuolat kartojo, kad reikia apsiriboti ekonominiu

savaranikiškumu, įvelkant tai į apgaulingą žodį *suverenitetas*. Tačiau priešingoje patriotams pusėje nekilo prieštai, kad tik pati tauta gali apspresti savo likimą, geriausia referendumu, deja, kuris pagal tuometinius SSRS iš-

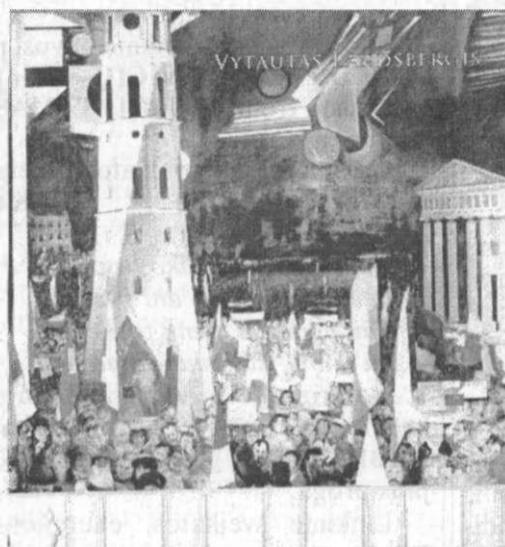
juose, sakydami, kad tai okupuotos Lietuvos valdžia. Tai kaip gauti tą tautos mandatą, paskelbtį nepriklausomybę? Ir jei rinkimai bus demokratiški, iš kelių kandidatų rinkti vieną deputato mandatą, kad nepriklausomybės paskelbimas turėtų juridinių, neužginčiamą pagrindą. Ir Sajūdis dalyvavo, jo kandidatai gavo daugumą, išrinko savo vadovus, pakeitė sovietinę nomenklaturą, igvendino Sajūdžio skelbtas nuostatas apie nepriklausomybę nuo bet kokių užkariautojų.

Knygoje publikuojami susirašinėjimo su užsienio demokratinių valstybių administracijomis, Baltijos valstybių sajūdžio veiklos koordinavimo dokumentų projektai su pataisomis iš privačių archivų, kurių pagalba galima ižvelgti minčių ir siekių evoliuciją.

Jei ne Sajūdžio žmonių ižvalgumas, viskas galėjo baigtis ir blogiau. Šiandien jau nedaug kas žino, kad 1990 metų kovo 12 dieną tik ką pakieistas LSRS MT pirmininkas V. Sakalauskas, jo pavaduotojas V. Kazanavičius, SSRS vidaus kariuomenės vadovas A. Žitnikovas ir A. M. Brazauskas „atsiskyrusios“ LKP patarėjas V. F. Komisarenko siuntė pranešimą Maskvą su siūlymu nuversti naujają Lietuvoje teisėtai išrinktą valdžią. Matyt, Maskva tam nebubo apsirengusi, manė mus parklupdys ant kelių, jau balandžio 18 dieną paskelbę ekonominę blokadą.

Nauoji V. Landsbergio knyga yra puikus vadovėlis tiems, kurie nori sužinoti tikrą tiesą apie Nepriklausomybės priešaušrį, paremtas dokumentais ir išvadomis. Ji pasieks visus besidominčius, nes platinama nemojamai.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

KOVO VIENUOLIKTOJI
IŠ DVIDEŠIMT IR ŠIANDIEN

tymus vienoje „respublikoje“ buvo neįmanomas.

Tautos mandatas Sajūdžiui buvo suteiktas ir 1988 metais surinkti 1,8 milijono gyventojų parašų (daugiau nei pusės visų Lietuvos gyventojų), kuriais buvo reikalaujama atmesti naujus aprabojimus okupuotoms respublikoms, o jau kitais metais – ir reikalavimai išvesti sovietinę kariuomenę ir panaikinti Molotovo-Ribentropo pakto paškesmes.

Apie Sajūdžio veiklą yra parašytos mokslinės studijos, jo istorija yra užfikuota knygoje. Prirašyta daug tiesos ir klastočių, tačiau šioje yra išryškinti patys svarbiausi tuo metinių problemų, susikalbėjimų ir prieštaravimų aspektai. Vienas iš jų – Sajūdžio dalyvavimas LSRS Aukščiausiosios Tarybos rinkimuose 1990 metų vasarą ir kovą. Kai kurios organizacijos, visų pirma Lietuvos laisvės lyga, kvieta ignoruoti, nedalyvauti

Nei speigas Sibiro, nei lagerio vargai, Tėvynės meilės iš širdžių neišnaikino. Jūs esat didvyriai – o jie vergai, Nes šito švento jausmo – taip ir nepažino.

Dékoju Jums už pamoką, kurią Geriau išdėstėte nei vadovėliuose. Mes esame nauja karta, O trispalvė vėl plazda laisvės vėjuose.

Aš taip džiaugiuosi, kad šiandien galiu, Gyviems didvyriams į akis žiūrėti, O jei Tėvynėi vėl grasins ginklu, Pratęsti Jūsų kovą pažadėsiu.

Dominyka Barauskaitė

Partizanams

Šiandien aš laiminga, laisva gyvenu Ir kiekviena diena mažytė šventė. Aš mokytis, svajot, mylėt galu Ir puikiai suprantu tos laisvės vertę.

Žinau, kaip brangiai Jūs už ją mokėjot, Kankinti, žeminti ir ištremti. Juk Jūs kaip aš, ramiai gyvent norėjot, Bet paaukotot viską, kad gyventų taip kiti.

Skelbimai

Spalio 9 d. (šeštadienį) kviečiame dalyvauti Dainavos partizanų apygardos 65-ųjų iškūrimo metinių minėjime.

10 val. šv. Mišios už žuvusius Dainavos apygardos partizanus Ratnyčios Šv. Baltramiejaus bažnyčioje; **11 val.** vykstame iš Ratnyčios į Viršuodukį; **12 val.** Milžino partizanų būrio bunkerio šventinimo iškilmės. Informacinio stendo pristatymas. Sakmė apie partizanų žūtį; **13 val.** autentiškoje partizanų pagerbimo miško aikštėlėje Dainavos partizanų apygardos iškūrimo metinių minėjimas, meninė programa. Dalyvaus LK Sausumos pajėgų pučiamųjų orkestras, mokyklų meniniai kolektyvai; **14 val.** skanausime kareivišką košę prie buvusio partizano Desanto namo pamatų, kur 1946 m. balandžio 19 d. sodybos šeimininkas vaišino partizanų pagerbimo saskrydžio dalyvius.

Spalio 10 d. (sekmadienį) atidengsime paminklą Deblių kaime ir aplinkiniuose miškuose už Tėvynės Laisvę žuvusiems partizanams jamžinti:

Eugenija Beržinienė (1928–1952), Petras Beržinis-Dobilas (1920–1952), Antanas Beržinis-Dobilas (1924–1950), Kazimieras Beržinis-Algirdas (1924–1950), Povilas Beržinis-Ažuolas (1927–1951), Jonas Budrys-Uosis (-1947), Bronius Karbauskas-Neris (1918–1947), Antanas Trijonis-Aidas (1918–1947), Evaldas Stelmokas-Šilas (1924–1948), Jonas Galminas-Putinas (1924–1948), Jonas Poška-Karklas (1923–1948), Leonas Pocius-Miškas (1923–1948), Stasė Jurgaitytė-Bernotienė (1930–1952), Vanda Arvasevičiūtė-Jonikienė-Kengūra (1922–1949), Petras Dilba-Dobilas (1916–1949), Pranas Petraitis-Povilas (1924–1949), Petras Pipiras Dumčius-Vyturys (1920–1950), Alfonsas Atkočiūnas-Zilvitis (1922–1951), Kazys Levickas-Dagys (1925–1951), Albinas Mažrimas-Linas (1922–1951), Vytautas Dautartas-Žaibas (1927–1952), Simas Jurgaitis-Baronas (1909–1952), Stasys Rudminas-Linksmutis (1931–1952), Kazys Rudminas-Regimantas (1929–1952), Stasys Poška-Rūpintojas (1930–1952), Antanas Stonys-Delfinas (1925–1952).

Ryšininkai:

Jonas Ūksas (1908–1947), Petras Damulis (1925–1947), Antanas Macijauskas (1926–1947).

Jei tarp žuvusių atrasite artimų ar pažįstamų pavadžių, skambinkite LPKTS Šilalės filialui tel. 8 612 42 883 arba trečiadieniais 8–12 val. tel. (8 449) 51 659.

10 val. išvykstame nuo Šilalės kultūros centro prie paminklo. 12 val. šv. Mišios. Po pamaldų pabendrausime prie Kulūtūros namų. Lauksime atvykstančiųjų šventėn.

LPKTS Šilalės filialas

Spalio 18 d. (pirmadienį) 15 val. Lietuvos politinių kalinii ir tremtinių sąjunga kviečia į šventę „Nesenstantys širdimi“ Kauno Igulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19), skirtą Tarptautinei pagyvenusių žmonių dieinai paminėti.

Dalyvaus vyskupas emeritas Juozapas Preikšas. Dainuoja Vytautas Juozapaitis.

Patikslinimas

Nr. 34 (912) 2010 metų rugsėjo 10 dienos informacijoje „Gyvoji atmintis“ įsivelė klaida. LPKTS Anykščių filialo pirmininkė ne L. Danielienė, o D. Petrylienė.

Atsiprašome.

Redakcija

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata kainuoja:

1 mėn. – 7 Lt, 3 mėn. – 21 Lt.

Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,75 Lt.

„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį.

Prenumerata priimama „Lietuvos pašte“ iki kiekvieno

mėnesio 22 dienos.

2010 m. spalio 8 d.

Tremtinys

Nr. 37 (915)

7

Nepaliovės ginti pilietinių ir moralinių vertybų

Vilius Bražėnas

1913–2010

Šių metų spalio 3 dieną Lietuvos visuomenė neteko žymaus lietuvių publicisto, paskaitininko, rašytojo, Lietuvos kariuomenės dimisijos karininko Viliaus Bražėno, įeujusio 98-uosių metus.

Velionis gimė 1913 metų balandžio 6 dieną Rygoje. 1922 metais su tévais persikelė į Lietuvą. Nuo 1926 metų aktyviai dalyvavo skautų veikloje, rašė dainas ir feljetonus, skelbė juos spaudoje. Feljetonus pasirašinėjo Bražviliaus slapyvardžiu. Universitete studijavo elektrotechniką. Nuo 1932 metų bendradarbiavo periodikoje: „Lietuvos aidas“, „XX amžius“, „Skautų aidas“, „Kuntaplis“. 1937 metais baigė Prezidento A. Smetonos Karo mokyklą. Atskirkusioje Lietuvos Respublikoje jo straipsnius spausdino: „Tremtinys“, „Lietuvos aidas“, „XXI amžius“, „Varpas“ ir kiti laikraščiai.

Antrojo Pasaulinio karo metu Lietuvoje tris kartus keitėsi okupantai. V.Bražėnas aktyviai reiškėsi lietuvių antinacinio pogrindžio veikloje, o 1944 metais dalyvavo Sedos kautynėse prieš sovietų tankus ir pasitraukė į Vokietiją. I sovietikų provokacinius klausimus, kodėl jis bėgo iš Tévynės, atsakė: „Aš nebégau iš Lietuvos, o po kautynių su sovietų tankais, pasitraukiai atbulas, atsišaudamas.“

Vokietijoje dainavo lietuvių operoje. Ten, 1948 metais, skautų stovykloje, vadovo jungtinei vokiečių, lenkų, estų, latvių ir lietuvių skautų veiklai. 1949 metais persikėlė į JAV, tapo pagarsėjusio „Aitvarų“ kvarteto dainininku tenorū. 1952–1953 metais tėsė studijas Bridgeporto inžinerijos institute. Kurį laiką vadovavo Lietuvos Laisvés Forumui Floridoje.

V. Bražėnas 1951–1971 metais buvo JAV lietuvių bendruomenės Konektikuto apylinkės valdybos narys, pirmininkas ir kelias kadencijas Amerikos lietuvių bendruomenės tarybos narys. Nuo 1977 metų aktyviai dalyvavo steigiant politines amerikiečių patriotų grupes, kurios

garsino Lietuvos Laisvés byla: „Lithuanian American Anticommunist Group“, „Lithuanian Freedom Forum“, „Waterbury Americanism Forum“, „Stamford Forum for American Affairs“. Vilius taip pat buvo organizacijų: „America's Future“, „John Birch Society“, „Eagle Forum“, „Larry McDonald Crusade – Stop Financing Communism“ narys.

V.Bražėnas garsėjo kaip įtaigus oratorius. Jis perskaitė per tūkstantį pranešimų anglų ir lietuvių kalbomis, lankydamas visose JAV valstijose, išskyrius Havajus. 1985–1987 metais darbavosi JAV savaitrašcio „Lee Constitution“ redaktoriumi. V.Bražėnas patyrė 20 amžiuje vykių Pirmojo ir Antrojo pasaullinių karų baimis, sovietų komunizmo ir vokiečių nacionalsocializmo tironijų demagogiją, terorą ir vykdytus genocido nusikaltimus.

V.Bražėnas nepailsdamas garsino Lietuvos Laisvés byla, o persikėlęs į JAV, tapo nuosekliu komunizmo ir nacizmo tironijų palikimo tyrėju ir kritiku. Jis daug dėmesio skyrė sovietų ir nacių totalitarinių režimų nusikalstamam bendradarbiavimui, suplanavus Antrojo pasaullinio karo pradžią, ir siekiams grobti Europos neprisklausomų valstybių žemes bei vykdyti jose genocido politiką, grindžiamą pseudomokslinėmis „klasių kovos“ ir rasių teorijomis.

Jis, atskleisdamas totalitarių režimų nusikaltimus ir kėslus, kurie kėlė pavojų Tai-kai ir visam Laisvajam pasaullui, primindavo ir Lietuvos Laisvės bylą. Pavergtos Tévynės likimas ir siekis atkurti, palaikyti bei ginti Tautų taikų sambūvį, sutraukdavo gaujas auditorijas.

Pasigesdamas išeivijos periodikoje dėmesio Lietuvoje vykstančioms Laisvés kovoms, jis teigė, kad „tikras kultūrininkas, intelektualas, kūrėjas, šiandien negali likti neutralus titaniškose grumtyne tarp tiesos ir melo, tarp gėrio ir blogio, tarp laisvės ir vergijos.“

V.Bražėnas valdė aštria

publicisto plunksnų, drąsiai reiškė savo požiūrį į didžiosios politikos vingius, primindamas Jaltos, Teherano, Potsdamo susitarimus, kuriais Rytų Europos tautos, tarp jų ir Lietuva, buvo atiduotos pusę amžiaus trukusiai komunizmo savivalei.

V.Bražėnas argumentuotai teigė, kad tautiečių pastangomis Tévynėje ir išeivijoje kartu su demokratinių šalių parama, Lietuva ir kitos parvergtosios tautos, atgaus Laisvę, kad piliečiai patys yra atsakingi už Laisvę bei Tai-kos išsaugojimą ir už žmogaus teisių gerbimą. Nuosekli Viliaus Bražėno pilietinė pozicija visada rėmėsi aiškiai tautine savimone bei savigarba ir krikščioniška morale. Šis pilietinis *credo* atispindi vi suose V.Bražėno raštuose.

V.Bražėnas parašė ir išleido knygas: „Normuotos šypsenos“ (1949); „Kalorijos ir doleriai“ (1952); „Sąmokslas prieš žmoniją“ (1975); „Nauja pasaulio santvarka“ (2000); „Po dyliuka vėliau“ (2005); „Priminimai bendražygiams“ (2009).

Jis apdovanotas Vytauto Didžiojo ordino III laipsnio medaliu (1937); skautų „Lelijos“ ordinu (1938); Vycio ordino Riterio kryžiumi (2003); Lietuvos atsargos karininkų sajungos medaliu (2004); Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“ (2008).

Atsisveikindami su Viliumi Bražėnu, jaučiame išliekantį ir nesilpnėjantį V. Bražėno literatūrinio palikimo teigiamą poveikį pilietinei vi suomenei ir ypač jaunimui.

Mielas Viliau, tebūnė Tau lengva Laisvos Tévynės žemė.

Ilsėkis Ramybė!

Grupė bendražygių ir bendraminčių

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Redaktorė
Jolita Navickienė
Redakcija:
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė,
Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internte: <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr.LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3140. Užs. Nr.

Redakcija pasiliake teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Elena Kušlytė

1930–2010

Gimė Joniškaičių k., Lygumų valsč., Pakruojo r., ūkininkų šeimoje. Anksti mirė tévelis, brolis buvo išvykęs dirbt. 1949 m. Elena su mama ir dyiem seserimis išstremta į Irkutsko sr. Alzamajaus r. Elena dirbo sunkius miško darbus. Motina mirė Sibire. 1959 m. seserys grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Radviliškyje.

Palaidota Radviliškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame seserį ir giminę.

LPKTs Radviliškio filialas

Stanislava Janušauskaitė-Bakutienė

1928–2010

Gimė Kaune. 1949 m. su šeima išstremta į Irkutsko sr. Tuluno mst. Dirbo medienos apdirbimo pramonėje. 1959 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Radviliškio r., Alksnupiuose. Dirbo kolūkyje. Užaugino dvi dukteris ir sūnus.

Palaidota Aknupio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus ir giminę.

LPKTs Radviliškio filialas

Janina Laucienė

1927–2010

Gimė Panevėžio r. ūkininkų šeimoje. Vežant tévus Janiną pabėgo. Ištraukė į rezistencinę kovą. Buvo areštuota, teista. Kalėjo Taišeto lageriuose. Tremtyje Angarske, Irkutsko sr., susituokė su buvusiu politiniu kaliniu. 1956 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Laukuvoje, Šilalės r.

Palaidota senosiose Laukuvoje parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame įdukrą, vakaicius, provaikaičius, seserį, giminęs ir artimuosius.

LPKTs Šilalės filialas

Emilia Viktorija Plentaitė-Ivaškevičienė

1926–2010

Gimė Ukmergeje. 1948–1951 m. su tévais išstremta į Igarką, Krasnojarsko kr. 1951–1957 m. kalinta Krasnojarsko kalėjime. Užaugino dukterį.

LPKTs Širvintų filialas

Užjaučiamė

Mirus didžiam Lietuvos patriotui, antiglobalistui ir antikomunistui, publicistui, „Tremtinio“ bendradarbiui Viliui BRAŽĒNUI,

nuoširdžiai užjaučiame artimuosius ir bendražygius.

LPKTs pirmininkas Povilas JAKUČIONIS,
LPKTs valdyba,
„Tremtinio“ redakcija

Mirus publicistui, antikomunistui, visą gyvenimą pašventusiam kovai už šviesią Lietuvos ateitį Viliui BRAŽĒNUI,

nuoširdžiai užjaučiame giminę, artimuosius ir bendražygius.

LPKTs Vilniaus filialas

LPKTs Šiaulių filialo nariai nuoširdžiai užjaučia filialo pirmininką Vytautą DEVEIKĮ tragiškai žuvus jo mylimai seserai Genutei.

LPKTs Šiaulių filialas

LPKTs valdyba

Kaina 1,75 Lt